

Illes Belau (Palau), una breu aproximació a l'arxipèlag de la Micronèsia, per Pau Vinyes i Roig

Pau Vinyes i Roig, historiador.

"Al contrari que amb Cuba, la denominada "Joia de l'Imperi", la pèrdua dels territoris del Pacífic fou un cert relaxament per a Espanya, car entre altres raons tant Filipines com Guam havien suposat des d'un bon començament una forta càrrega per l'erari de l'Estat" Florentino Rodao, Professor de la Universitat Complutense de Madrid.

De les Illes Belau – Palau pels colonitzadors espanyols i nomenclatura anglesa- existeix poca bibliografia i documentació. He hagut de recórrer a internet per cercar informació. En el món bibliogràfic català sobre les antigues illes de les Carolines només hi ha un text bibliogràfic que tracti sobre el tema: el llibre de Santiago Izquierdo Les engrunes de 1998. El pacífic espanyol: les illes Carolines, Mariannes i Palau. Manuscrit per altra banda fora de catàleg. Publicat per l'editorial La Magrana –avui sota el guiatge empresarial de RBA Editores. Tenint en compte que van ser descobertes per espanyols i durant un llarg període van romandre sota domini de l'Imperi espanyol la bibliografia en castellà és força minsa.

Les Illes Belau són el clar exponent d'un territori que tot just després de la Segona Guerra Mundial cau en mans dels EEUU. Aquest fet repercutirà en la seva història recent i seran utilitzades com conill d'índies per als experiments nuclears dels nord-americans. És interessant esbrinar com els habitants d'aquestes illes han de sobreviure enfront de les potències mundials, com el Japó i els EEUU, i per d'altra banda n'han de dependre d'ells per a poder sobreviure econòmicament. Tot seguit us convido a fer una aproximació a aquestes illes del Pacífic.

Situació geogràfica

Les Illes Belau formen un arxipèlag dins de la Micronèsia, a l'est de les Illes Carolines. De formació volcànica i d'origen coral·lí. Actualment és un estat lliure associat als EEUU. Fan 487 km² per una població de 21.729 habitants (Viquipèdia, 2017). Està composta per un conjunt d'illes: Badetlhuap (la més gran), Koror, Malakal, Uruthapel, Peleliu, Anguar, Kayangel, Rocolloses... A tot això cal sumar-hi unes tres-centes petites illes d'estrat coral·lí. Situades a 8.000 kilòmetres a l'est de les Filipines. En realitat son part de les Illes Carolines, malgrat formar part d'un nou Estat. Palau s'estén de nord a sud uns 160 kilòmetres i d'est a oest uns 32 kilòmetres. Les illes septentrionals són d'origen volcànic que fertilitza el sòl i propícia el vigorós creixement dels boscos. Les illes meridionals estan formades per llacunes de coralls, alguns dels quals són massa pronunciats per viure-hi. En aquestes darreres illes la vegetació és més aviat minsa.

Illa de Badethuap

És l'illa més gran de Palau i la segona en tamany de tota la Micronèsia. La ciutat de Ngerulmud és en l'actualitat la capital de la República. Actualment acull l'aeroport internacional de Palau. Un pont de grans dimensions uneix l'illa de Badethuap amb la veïna de Koror. L'illa d'origen volcànic on reposen algunes de les més formoses valls i pujols que fan del seu paisatge un racó inoblidable. Els poblats estan comunicats entre ells per senders.

A l'extrem nord de l'illa, a la província de Ngarchelong, es troba el monolític de "besalto" més gran de la regió. Algunes agències de viatges organitzen circuits turístics per l'illa.

Illa de Koror

Koror com a centre econòmic i administratiu de l'illa va ser la capital fins al 2006, la qual va ser reemplaçada per Ngerulmud. En tota l'illa hi ha concentrat el 60 per cent de la població del total de la nació. Entre els llocs d'interès hi podem trobar el Museu Nacional de Belau –nom amb el qual també és conegut l'arxipèlag. En aquest museu hi podem trobar tota referència històrica i cultural de l'illa. En el centre de la ciutat hi torbem diverses institucions públiques, privades, així com centres d'estudis per als habitants de l'illa. En mig de la ciutat hi ha el santuari Shinto, una reconstrucció d'un temple japonès, testimoniatge de la presència nipona al llarg de més de dues dècades.

Illa de Malakal

Aquesta petita illa, ubicada a l'oest de Koror, està comunicada per un camí amb connotacions de tranquil·litat pures. En ella hi trobem el Centre de demostració de la Cultura Micronèsia. És el centre d'investigació i reserva marítima, dedicat especialment a la conservació de les grans escopinyes marines. Domina l'illa amb la seva panoràmica el cim de Malakal.

Illes Rocalloses

Composta per prop de 200 illetes, turons coberts de vegetació. La seva vista impressiona al primer cop d'ull, ja que semblen arbres gegants submergits de la mar. Això el fa que sigui una de les atraccions turístiques més demanades de Palau. Illes molt riques de flora i fauna, sobretot d'aus i cocodrils. Les Rocalloses són el millor lloc per als afeccionats al submarinisme i el snorkelling. Els llocs més visitats són l'anomenada Paret de Ngemelis, la Cantonada Blava o el Llac Jellyfish.

Peleliu

L'illa de Peleliu es troba a l'extrem sud de l'arxipèlag de Palau. I allò que la caracteritza és pel fet de ser un dels escenaris més cruels de les batalles que van tenir lloc al Pacífic al llarg de la Segona Guerra Mundial.

La principal població és Kloukluded, un poble tranquil com a punt d'interès modest, atès hi podem trobar el Museu de la Guerra, el centre de Comunicacions Japonès o el monument als soldats americans. A l'extrem nord de l'illa s'observen diverses runes bèl·liques de la Segona Guerra Mundial. També hi ha la platja d'Orange, reconeguda per la seva bellesa i harmonia. Més cap al sud, en canvi, hi ha les platges de Honeymoon i la de la Sang (Bloody Beach), escenaris de la guerra entre japonesos i americans.

Altres illes

L'arxipèlag està format per d'altres illes, com Angaur – la millor per als viatgers independents-, Karangel al nord de l'illa de Badethuap amb platges de sorra protegides per una llacuna d'un bell clor blau, i les illes del Sudoest, conegudes com les Illes Sonsorol, quasi deshabitades.

Clima

El clima de les Illes Palau és de tipus tropical, amb temperatures mitjanes anyals de 28 graus centígrads. Són freqüents els tifons i les tempestes. El clima uniforme permet que la fertilitat del sòl sigui bona fent que el conreu de llegums, cocoters i taro s'estengui per l'illa.

L'erosió del corall produeix un paisatge sorprenent de coves, cúpules i llacs d'aigua salada. El bon clima de les illes fa que sigui un destí turístic de primer ordre, sobretot de procedència japonesa. Les seves magnífiques platges es converteixen en reclam turístic. Aquestes platges són cobertes per una sorra fina.

La vegetació de l'illa de Palau està formada en la seva major part per plantes tropicals exòtiques i coves amagades sota cortines de vegetació. Però també hi trobem deixalles de la desfeta bèl·lica japonesa en moltes d'aquestes platges. Durant la Segona Guerra Mundial hi van morir quinze mil persones – el noranta per cent de nacionalitat japonesa.

Història

Els inicis de la història de Belau estan envoltats per un vel de misteri. No se sap per què o com van arribar els humans a aquestes boniques illes, però alguns estudis indiquen que els habitants de Palau d'avui en dia són relativament diferents dels Melassis d'Indonèsia o dels melanesis de nova guinea i els polinesis. Es calcula que els humans hi van arribar al voltant de l'any mil abans de crist.

El 1543, Ruy López de Villalobos fou el primer europeu a albirar les illes i les annexionà a l'imperi espanyol. En ser conquerides les illes Filipines -batejades en honor a felip II- el 1565, les Palau van passar a integrar el territori de la Capitania General de les Filipines, organisme depenent del virregnat de Nova Espanya el 1574.

Amb el nom de les Illes de "las Hermanas, Hombres Pintados i Los Jardines" seran conegudes en un principi. Se'n perd el rastre fins que el 1686 Francisco de Lezcano arribà a Yap i les denomina Illes Carolines en honor al rei d'Espanya Carles II, fent extensible el nom a les Illes Palau, Marshal i Gilbert. El 1710, el missioner espanyol Padilla va iniciar un procés d'evangelització.

El principal contacte estranger amb l'illa va tenir lloc el 1783, quan els vaixells del capità anglès Henry Wilson van arribar a prop d'Ulong, una illa de roques situada entre Koror i Peleliu, amb la col·laboració del cap del clan dels "Koros", Ibedul. Wilson i els seus homes es van restar a l'illa tres mesos per reconstruir el seu vaixell. Quan van marxar, el capità Wilson va endur-se'n el fill d'Ibedul, Lebuu, a Anglaterra per escolaritzar-lo. La mort precoç de Lebuu a Anglaterra va obligar la tripulació a tornar a l'illa per informar-ne Ibedul. Des d'aleshores, molts exploradors estrangers han navegat per les aigües de Belau, exposant les illes al contacte dels europeus de forma sovintejada.

El control oficial de les illes comença el 1885, quan el Papa Lleó XIII reconeix el dret dels espanyols sobre les Illes Carolines. Els alemanys s'havien declarat posseïdors de la governabilitat de les illes temps abans. Tot i això, la disposició del Papa els obligà a desdir-se'n. Els caputxins van establir i mantenir dues esglésies, i com a resultat van introduir l'alfabet i van eliminar les guerres entre pobles veïns, pacificant el territori. L'any 1899, després de la desfeta colonial que comportà la pèrdua de Cuba, Puerto Rico i Filipines, Espanya va vendre les Carolines a Alemanya per vint-i-cinc milions dels antics marcs alemanys. A partir d'aquests moments els alemanys van organitzar un programa per explotar les reserves naturals de les illes. Els nadius van començar a treballar en les mines de fosfat i es va iniciar la plantació de més "cocos" per expandir-ne la producció. Simultàniament l'administració alemanya també va començar a exercir la seva influència sobre els costums dels belauans.

A inicis de la Primera Guerra Mundial, les illes van passar a mans dels japonesos; aconseguint el domini reconegut arran del Tractat de Versalles de 1919. Des d'aleshores, el Japó es va concentrar en el desenvolupament econòmic de les illes i es van establir escoles públiques per a tots els habitants. Els japonesos influïren sobre la cultura belauana i van dur l'economia local d'un nivell de subsistència cap a una economia de mercat i un sistema de propietat. L'any 1922, Koror va esdevenir el centre administratiu de totes les possessions japoneses al sud del pacífic. La ciutat de Koror esdevingué una metròpolis amb fàbriques, botigues, banys públics, restaurants i farmàcies. La població va créixer fins a un rècord de quaranta mil persones, de les quals poc més del deu per cent eren palauans.

El 20 de setembre de 1944, a les acaballes de la Segona Guerra Mundial, l'arxipèlag fou conquerit per les tropes nord-americanes. Les Carolines, Marianes i les Illes Marshall el 1947 van restar sota el mandat de

les Nacions Unides, qui al mateix temps en delegà l'administració als Estats Units, i Palau va ser nomenat un dels 6 districtes de les illes. El 1951, s'integraren dins del Territori en Fideïcomís de les Illes del Pacífic.

Les Illes Palau en ser situades en un lloc estratègic entre Hawaii i la costa oest dels EEUU, esdevenia un punt estratègic per als interessos de Washington. Per als nord-americans l'arxipèlag els era un lloc idoni per a poder emmagatzemar els residus de les proves nuclears realitzades en el Pacífic. La fauna i flora en quedà molt afectada per les radiacions nuclears. Les illes properes també patiren efectes semblants. Els belauans conscients del que va passar a les Illes Bikini, paratge natural que va quedar intoxicat per les proves nuclears, s'oposaven a ser un abocador tòxic. En els primers trenta-sis anys sota l'administració nord-americana -l'autogovern encara no s'havia fet efectiu- els belauans havien de sortir del territori per a obtenir educació superior o per a un tractament superior mèdic. Les botigues de l'illa venien menjar importat de Nord-amèrica, fins i tot la tonyina que es pescava en les seves pròpies platges. La constitució de Palau prèvia la prohibició del magatzem de substàncies tòxiques en tot el seu territori. Els EEUU no accediren a les pretensions dels habitants del territori oceànic i els amenaçaren amb una retallada de les ajudes econòmiques, fet que suposava un ofec, ja que depenien principalment de l'ajut exterior.

El 1979, se'ls convoca en un referèndum on han de triar si volen unir-se als Estat Federats de Micronèsia, opció que rebutjaren. Són als anys vuitanta del segle xx, i el món començava a tenir certa consciència cap a les nacions i cultures sota el domini colonitzador de les grans potències mundials. Els belauans lluitaran per la sobirania, aconseguint-la el 1981 -però no reconeguda fins al 1994-, amb Haruo Remeliik com a primer president de la nova república. Tot seguit es redacta la primera constitució. Tanmateix, no serà una independència cent per cent, ja que continuaven depenent dels Estats Units d'Amèrica.

D'altra banda, la presència nord-americana va comportar millores en les infraestructures i en el sistema educatiu, significant que esdevingués una nació autosuficient. Finalment, l'1 d'octubre de 1994 Palau aconsegueix la sobirania, però com estat lliure associat amb els Estats Units. Actualment Palau viu entre l'espasa i la paret, d'esdevenir una nació plenament lliure i al mateix temps rebre l'ajuda econòmica dels EEUU.

Govern i política

El 1986 els governs de Belau i els EEUU negociaran un acord de lliure associació. Tot i això, l'estatus d'Estat Lliure Associat als EEUU no s'arribarà a signar. Els nord-americans no el signaran per estar disconformes en l'article de la Constitució on es declara el territori lliure de proves nuclears. Per als EEUU la lliure associació era incompatible amb la desnuclearització. Diversos referèndums foren convocats a la dècada dels vuitanta del segle passat per tal d'afavorir la derogació de l'article de la Constitució de Belau, però els habitants de les illes han manifestat fins al moment la seva total negativa a derogar-lo.

Actualment les Illes Palau tenen un entramat administratiu inherent a l'estatus de república. A la capital hi ha el parlament bicameral, format per un senat de setze membres i la Casa dels Delegats, de divuit. Pertany a l'ONU. Actualment Palau segueix subordinada a les ajudes econòmiques dels nord-americans. A canvi de les ajudes rebudes els belauans han d'autoritzar l'establiment d'una base militar a l'illa de Babelthuap. Johnson Toribiong és del 2009 president de l'arxipèlag.

Gastronomia

La cuina de Belau té la seva base en els aliments del mar, sobretot en el peix i el marisc. Es pot menjar car de cocodril, escopinyes gegants -característiques de les illes-, fruita tropical recollida a les zones rurals i productes exòtics, com el coco. Tanmateix, Belau com a nació amb un gran percentatge de

turistes que la visiten al llarg de l'any, hi podem trobar tota mena de productes occidentals i d'estil japonès. La cuina belauana ha patit la introducció de nous elements i costums gastronòmics. La globalització s'hi ha fet notar.

En les begudes hi destaca la gran varietat de suc tropicals. També podem trobar begudes alcohòliques, la immensa majoria d'elles d'importació. L'aigua és recomanable veure-la embotellada.

A les grans ciutats hi podem trobar hotels i restaurants que ofereixen al nouvingut la cuina tradicional de les Illes Belau així com l'occidental i la japonesa.

Epíleg

El nom de les illes per part de l'administració nord-americana segueix sent el batejat pels colonitzadors espanyols, Palau. Tanmateix els belauans prefereixen denominar-les Illes Belau. Actualment el turisme és la principal font d'ingressos de l'illa. Les llengües oficials són el beluà i l'anglès; a les illes de Sonsorol, Hatohebei i Angaur, on els idiomes locals substitueixen el beluà com a llengua oficial. A Angaur el japonès és reconegut com a tal com herència de la presència japonesa en aquesta illa. La majoria de la població és d'origen indígena de micronèsia. Segons dades de Viquipèdia (consulta d'abril de 2020) els catòlics són el quaranta-un per cent i els protestants el vint-i-cinc, tot i que subsisteixen cultes indígenes. La moneda en circulació és el dòlar nord-americà.

Referències

“Micronesia: The problem of Palau”. Dins de *The Minority Rights Group*. Reportatge número 63. Editat per Ben Whiater. (octubre de 1987).

AAVV. (1999). *Gran Enciclopèdia Catalana*. Barcelona: Editorial Enciclopèdia Catalana, 1999

Izquierdo Ballester, Santiago. (1998). *Les engrunes de 1998. El pacífic espanyol: les illes Carolines, Mariannes i Palau*. Barcelona: La Magrana, 1998.

López-Davalillo Larrea, Julio. (1999). *Atlas històric de España y Portugal. Desde el paleolítico hasta el siglo XX*. Madrid: Síntesis.

The Republic of Palau <http://www.palau.gov.pw>

Viquipèdia (Consulta abril de 2020).